

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 343/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Hencovskou, Bajzova 2, Košice, proti postupu a rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 13 Svp 15/2022-129 zo 7. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného všeobecného, rovného a priameho volebné práva tajným hlasovaním podľa čl. 30 ods. 3 ústavy a základného práva na prístup k voleným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ako aj porušenia čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 31 a čl. 69 ods. 3 ústavy rozsudkom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu správne súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa domáha priznania mu náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako neúspešný kandidát vo voľbách konaných 29. októbra 2022 na poslanca obecného zastupiteľstva obce [REDAKOVANÉ] doručil najvyššiemu správne súdu žalobu vo veci ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy v zmysle § 312a Správneho súdneho poriadku, ktorou sa domáhal súdneho prieskumu týchto volieb z dôvodu 1) nezákonnosti a neústavnosti postupu pri sčítavaní hlasov, 2) narušenia súťaže politických síl a ovplyvňovania hlasov voličov a 3) narušenia zákonného priebehu volieb. Najvyšší

správny súd napadnutým rozsudkom (ktorý nadobudol právoplatnosť 7. februára 2023) jeho žalobu zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že najvyšší správny súd

a) porušil jeho základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie tým, že nereflektoval na námietku sťažovateľa, že v dôsledku porušenia volebnej dokumentácie (škatuľa s volebnou dokumentáciou bola najvyššiemu správne súdu doručená s porušenou páskou s podpismi) nemožno vylúčiť manipuláciu s hlasmi, resp. s veľkou pravdepodobnosťou k nej došlo. Narušenie volebnej dokumentácie po jej zapečatení dosahuje podľa sťažovateľa ústavnoprávnu intenzitu (s odkazom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 52/2018). Podľa sťažovateľa je vylúčené, aby najvyšší správny súd bez toho, aby mohol s úplnou istotou vylúčiť manipuláciu s volebnou dokumentáciou, túto akceptoval. K otvoreniu škatule s volebnou dokumentáciou nevykonával žiadne dokazovanie;

b) sa nevysporiadal s výpoveďami svedkov, ktoré verifikovali jeho tvrdenia o nezákonnosti a neústavnosti postupu pri sčítavaní hlasov, a nezohľadnil ich pri svojom rozhodovaní, pričom vzhľadom na tesný rozdiel medzi počtom hlasov odovzdaných sťažovateľovi a zvolenému kandidátovi na poslanca obecného zastupiteľstva (1 hlas) pri sčítavaní hlasom mohlo dôjsť k pochybeniam v dôsledku rušenia priebehu volieb niektorými členmi volebnej komisie (keď nebolo zrejmé, ktoré hlasovacie lístky už boli a ktoré neboli sčítané). V tejto súvislosti namieta, že konštatovanie najvyššieho správneho súdu, že po prepočítaní hlasovacích lístkov počty hlasov (s minimálnou odchýlkou 5 hlasov) korešpondujú s výsledkami v zápisnici, nekorešponduje s vykonaným dokazovaním. Zo zápisnice o otvorení volebnej dokumentácie vyplýva, že v okrsku č. 2 je duplicitne zaevidovaný jeden volič. V napadnutom rozsudku najvyšší správny súd uvádza, že zistil odchýlky oproti zápisnici volebnej komisie – 1 nezapočítaný platný hlas a štyri nesprávne započítané neplatné hlasovacie lístky. Prepočítavanie hlasov mohlo mať zásadný vplyv na výsledok volieb, keďže sťažovateľa od zvolenia delil jeden hlas;

c) sťažovateľ vyjadruje nesúhlas s právnym názorom najvyššieho správneho súdu a považuje ho za nedostatočne odôvodnený, že nebolo dostatočne preukázané, či propagačný kalendárik umiestnený za hlasovacou plentou a v akom rozsahu ovplyvnil hlasovanie voličov, ktorí kalendárik mali v dispozícii už v rámci volebnej kampane. Podľa názoru sťažovateľa, naopak, porušenie volebného moratória spôsobilo neústavnosť priebehu volieb (s odkazom na PL. ÚS 1/2011, čiastočne aj PL. ÚS 90/07), keďže kalendárik bol za plentu umiestnený s úmyslom ovplyvniť hlasovanie;

d) najvyšší správny súd prehliadol zásadné narušenie priebehu volieb spočívajúce v agresívnom vystupovaní niektorých členov volebnej komisie a bránení vo vykonávaní zápisov do zápisníc, vo veľkom množstve rómskych voličov, ktorí volili v sprievode ďalšej osoby bez splnenia zákonných podmienok, dokonca v sprievode členov volebnej komisie, resp. v podnapitom stave. Jeho záver o zákennom priebehu volieb je preto podľa sťažovateľa arbitrárny (s odkazom napr. na PL. ÚS 90/07). Najvyšší správny súd si odporuje, keď vo veci vedenej pod sp. zn. 14 Svp 12/2022 (voľby starostu obce ████████) konštatoval, že okrsková volebná komisia nemá

oprávnenie posudzovať stav voličovej spôsobilosti, v prejednávanej veci na ňu prenáša celú zodpovednosť za obdobné pochybenia;

e) najvyšší správny súd sa vôbec nevenoval posúdeniu intenzity tvrdeného porušenia priebehu volieb;

f) a vyžadoval od sťažovateľa preukázanie reálnych následkov porušení spôsobujúcich ním tvrdenú nezákonnosť a neústavnosť priebehu volieb. Ide pritom o skutočnosti, ktoré nie je v možnostiach a schopnostiach sťažovateľa preukázať, čo najvyšší správny súd vyhodnotil ako neunesenie dôkazného bremena a procesný neúspech sťažovateľa v konaní;

g) v manipulácii s hlasovacími lístkami, v ovplyvňovaní hlasovania a v narušení dôstojnosti priebehu volieb vzhliada sťažovateľ aj porušenie práva na rovnaké zaobchádzanie v prístupe k volenej verejnej funkcii, ako aj k občanom, ktorí majú právo voliť, porušenie práva zúčastňovať sa na správe verejných vecí a princípu všeobecnosti volieb, práva na prístup k voleným a iným funkciám za rovnakých podmienok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu, ktorým zamietol správnu žalobu sťažovateľa vo veci ústavnosti a zákonnosti volieb obecného zastupiteľstva obce [REDACTED] ku ktorému malo dôjsť jeho arbitrárnosťou a nedostatočným odôvodnením.

5. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov. Skutkový stav a právne závery všeobecného sudu sú predmetom kontroly zo strany ústavného sudu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné. O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu

6. Obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie nespočíva iba v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Zahŕňa taktiež právo na určitú kvalitu súdneho konania definovanú procesnými garanciami spravodlivého súdneho konania, ako je napr. právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorá má byť v konkrétnom prípade poskytnutá. Zásada spravodlivosti obsiahnutá v práve na spravodlivé súdne konanie totiž vyžaduje, aby súdy založili svoje rozhodnutia na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokúvanej veci. Podľa dnes už ustálenej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04, II. ÚS 531/2020, I. ÚS 380/2021) korešpondujúcej s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko

z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91) však všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces.

7. Vychádzajúc z uvedeného, úlohou ústavného súdu bolo pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa posúdiť, či odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu signalizuje potenciálnu arbitrárnosť v interpretácii a aplikácii príslušných právnych noriem na vec sťažovateľa a s tým spojené možné porušenie ním označených ústavných práv alebo, naopak, či vzhľadom na odôvodnenie a právne závery najvyššieho správneho súdu v ňom uvedené je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená.

8. Najvyšší správny súd dospel k záveru, že sťažovateľom predostretá skutková konštrukcia vychádzajúca z možnosti porušenia zákonnej úpravy priebehu volieb do obecného zastupiteľstva, dôsledkom ktorej malo byť porušenie základných ústavných princípov, nebola podložená relevantnými dôkazmi, ktoré by objektívne zakladali dôvodné podozrenie, že k porušeniu zákona v uvedenom prípade reálne došlo, a to v rozsahu majúcom aspoň potenciálny vplyv na volebný výsledok. Najvyšší správny súd po zohľadnení vykonaného dokazovania namietané skutočnosti vyhodnotil sčasti ako vôbec nepreukazujúce porušenie volebného zákona a sčasti za také, ktoré síce poukazujú na negatívne skutočnosti, ale ich charakter, intenzita a spôsob ich prejavu nemohli mať za následok záver, že došlo k takému porušeniu volebného zákona, ktorý ovplyvnili dosiahnuté výsledky volieb do obecného zastupiteľstva.

9. Vo vzťahu k sťažovateľovmu tvrdeniu o nevysporiadaní sa s jeho námietkou týkajúcou sa doručenia porušenej volebnej dokumentácie ústavný súd odkazuje na bod 41 napadnutého rozsudku, v ktorom najvyšší správny súd konštatoval, že volebná dokumentácia mu bola doručená v 13 škatuliach, pričom pri jednej (ôsmej v poradí) do polovice naplnenej škatuli bolo pri doručení konštatované porušenie. Jej obsah preverený prepočítaním najvyšším správnym súdom zodpovedá údajom zo zápisníc, ktoré neboli spochybnené a ktoré boli zabalené samostatne. Spochybenie zapečatenia svedkyňou (chýbajúce podpisy členov komisie na fotodokumentácii) najvyšší správny súd pripísal horšej kvalite fotodokumentácie, keď zapečatenie vrátane podpisov členov komisie je viditeľné a overiteľné na zvyškoch neodstránenej lepiacej pásky.

10. Z uvedeného je zrejmé, že najvyšší správny súd na námietku sťažovateľa adekvátne reagoval a tento záver nemôžu zvrátiť ani závery prijaté ústavným súdom v náleze č. k. PL. ÚS 52/2018-26 z 19. decembra 2018, na ktorý sťažovateľ odkazuje. V citovanej veci bola ústavnému súdu doručená (celá) volebná dokumentácia v nezapečatenej krabici a neobsahovala hlasovacie lístky pre voľby poslancov obecného zastupiteľstva ani použité obálky, k čomu pristúpila tá okolnosť, že po prepočítaní hlasovacích lístkov ústavný súd zistil rovnosť hlasov oboch kandidátov na starostu obce Svinia.

11. Podľa ústavného súdu by k presvedčivosti napadnutého rozsudku prispelo bližšie ozrejenie skutočností zistených pri výsluchu svedkyne [REDAKOVANÉ] (bod 15 napadnutého rozsudku), konkrétne znovuo tvorenie zapečatenej škatule (po nahodení výsledkov do počítača) a korigovanie

počtu hlasov u kandidáta pána [REDAKOVANÉ] a jej opakované zapečatenie a podpísanie každým členom komisie.

12. K sťažovateľovmu tvrdeniu, že v dôsledku porušenia zapečatenia škatule nemožno vylúčiť manipuláciu s volebnou dokumentáciou, ústavný súd dopĺňa, že skutková konštrukcia, ktorou je sťažovateľom naznačovaná existencia možnosti zneužitia volebnej dokumentácie, resp. neoprávneného zásahu do tejto volebnej dokumentácie tretími osobami, ktorého výsledkom by bolo konanie majúce dopad, resp. vplyv na samotný výsledok volieb, nie je sama osebe schopná poskytnúť dostatočný základ pre spochybnenie volebných výsledkov. V rámci svojej argumentácie sťažovateľ síce predostrel určitú skutkovú konštrukciu spočívajúcu v existencii možnosti neoprávnenej manipulácie s volebnými dokumentmi, avšak nepredložil žiadne dôkazy, ktoré by objektívne mohli zakladať aspoň náznak dôvodného podozrenia, že k nezákonnej manipulácii s volebnou dokumentáciou v uvedenom prípade skutočne došlo (obdobne PL. ÚS 55/2018).

13. Okrem toho možno poukázať aj na názor ústavného súdu vyplývajúci z uznesenia č. k. PL. ÚS 64/2018-9 z 12. decembra 2018, podľa ktorého námietky týkajúce sa nakladania s volebnou dokumentáciou, ku ktorému malo dôjsť až po zachytení volebných výsledkov do oficiálnych zápisníc jednotlivých okrskových volebných komisií, nie sú spôsobilé ovplyvniť výsledok volieb bez toho, aby boli preukázané iné závažné pochybenia pri realizácii volebného procesu spôsobilé ovplyvniť výsledok volieb.

14. Rovnako ústavný súd v uznesení č. k. PL. ÚS 21/2015 zo 4. februára 2015 vyslovil, že možnosť zneužitia volebných materiálov opomenutím ich riadneho zabezpečenia proti tomu síce možno označiť za potenciálnu volebnú vadu, avšak podľa jeho názoru táto vada sama osebe nie je spôsobilá vyvolať dôvodnú pochybnosť o zneužití tejto volebnej dokumentácie, resp. o zneužití hlasovacích lístkov členmi príslušnej volebnej komisie, pracovníkmi obecného úradu alebo tretími osobami, ktorého výsledkom by bolo konanie majúce dopad, resp. vplyv na samotný výsledok volieb.

15. Vo vzťahu k sťažovateľom tvrdenému možnému pochybeniu pri sčítavaní hlasov ústavný súd v prvom rade odkazuje na bod 42 napadnutého rozsudku, z ktorého je zrejmé, že po prepočítaní hlasov odovzdaných jednotlivým kandidátom na poslancov obecného zastupiteľstva najvyšší správny súd síce zistil odchýlky oproti stavu uvedenému v zápisnici o výsledkoch vyhotovených miestnou volebnou komisiou (1 nezapočítaný platný hlasovací lístok, 4 nesprávne započítané neplatné hlasovacie lístky), nie sú však dostatočné dôkazy o tom, že nesprávny výsledok sčítania hlasov zahrnutý v zápisnici miestnej volebnej komisie je dôsledkom postupu, ktorý môže byť považovaný za kvalifikované porušenie volebných predpisov. Dokonca aj v prípade, ak by tomu tak bolo, nemalo by to vplyv na postavenie sťažovateľa, keďže aj po zohľadnení nových počtov zostal na 10. pozícii (pri voľbe 9 poslancov obecného zastupiteľstva), t. j. ako prvý náhradník, dokonca sa zvýšil rozdiel medzi jeho počtom hlasov a počtom hlasov udelených deviatemu zvolenému poslancovi na štyri oproti jednému.

16. Zároveň možno odkázať na bod 34 napadnutého rozsudku, v ktorom najvyšší správny súd vyslovil, že tvrdenie svedkyne [REDAKOVANÉ] že došlo k duplicitnému započítaniu približne 200 hlasovacích lístkov, sa nepotvrdilo. Po prepočítaní hlasovacích lístkov, „*ktoré boli doručené súdu síce v poškodenej škatuli, avšak každá časť spočítavaných lístkov bola do kríža prelepená lepiacou páskou*“, počty hlasov po prepočítaní najvyšším správnym súdom s minimálnou odchýlkou

(5 lístkov) korešpondovali s výsledkami uvedenými v zápisnici, ako aj s pomocnými súčtami spojenými s každou časťou spočítavaných lístkov.

17. Podľa názoru ústavného súdu nemožno v tejto súvislosti ustáliť, že by sa najvyšší správny súd nedostatočne vysporiadal s výpoveďami svedkýň, resp. s tvrdením sťažovateľa o tom, že ho od zvolenia delil jediný hlas. Záver najvyššieho správneho súdu, že sťažovateľom namietaný priebeh sčítavania hlasov nemal za následok ním tvrdené pochybenia, si nevyžaduje zásah ústavného súdu.

18. Sťažovateľ ďalej s odkazom na judikatúru ústavného súdu (PL. ÚS 1/2011 a PL. ÚS 90/07) namietal porušenie volebného moratória z dôvodu nálezu kalendárika s menami niektorých kandidátov za jednu (z troch) plentou vo volebnej miestnosti. Najvyšší správny súd v bode 35 a nasl. napadnutého rozsudku pripomenul, že platí vyvrátiteľná domnienka, že volebný výsledok zodpovedá vôli voličov, preto predložiť dôkazy na jej vyvrátenie je povinnosťou toho, kto volebné pochybenie namieta. Preto považoval uvedenú námietku za nepreukázanú, keďže v konaní nebolo dostatočne určite preukázané, či a v akom rozsahu ovplyvnil hlasovanie voličov, ktorí takéto kalendáriky už mali k dispozícii v rámci volebnej kampane. Odkázal pritom na odôvodnenie svojho rozsudku č. k. 14 Svp 12/2022 zo 7. februára 2022, v ktorom žaloba smerovala proti voľbe starostu obce ■■■■■ a z ktorého vyplýva záver, že sa nepodarilo ustáliť dobu, po ktorú sa mal kalendárik za plentou nachádzať (ani kým, resp. na čí pokyn tam bol umiestnený), teda ani počet voličov, ktorí ním mohli byť ovplyvnení. Najvyšší správny súd pritom vzal do úvahy, že kalendárik bol voličom k dispozícii v priebehu volebnej kampane a neobsahoval žiadne nové náhle informácie o kandidátoch, na ktoré by už nebolo možné reagovať v kampani (s odkazom na PL. ÚS 3/99, PL. ÚS 13/2011).

19. Správnosť týchto záverov nebola spôsobilá zvrátiť ani sťažovateľom označená judikatúra. V náleze č. k. PL. ÚS 1/2011 z 9. marca 2011 ústavný súd k námietke, že voliči boli ovplyvňovaní aj priamo vo volebnej miestnosti, a to prostredníctvom „ťaháku“ nájdeného v priestore určenom na hlasovanie voličov (plentou) s obsahom, že za primátora ■■■■■ majú „voliť č. 4“, uviedol iba to, že písomne predvolal svedkyňu navrhnutú sťažovateľom a zároveň pred uskutočnením výsluchov obom právnym zástupcom uložil povinnosť zabezpečiť účasť svedkov, ktorých navrhli vypočuť. Svedkyňa sa napriek tomu na výsluch ústavného súdu nedostavila a sťažovateľ nenavrhol žiadne ďalšie dôkazy na preukázanie tejto skutočnosti. Ústavný súd teda uzavrel, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal svoje tvrdenie dôkazmi o ovplyvňovaní voličov vo volebnej miestnosti nájdeným „ťahákom“.

20. V náleze č. k. PL. ÚS 90/07-83 zo 17. septembra 2008 ústavný súd konštatoval, že ovplyvňovanie voličov tým, že im pred volebnou miestnosťou boli dávané pokyny, ako majú upraviť hlasovacie lístky, boli posielaní voliť v sprievode ďalších osôb a dostávali pomocný lístok s číslom 5, aby vedeli, ktoré poradové číslo majú zakrúžkovať, nemožno kvalifikovať inak ako „pokračovanie volebnej kampane a agitácie“ v zmysle § 30 ods. 1 volebného zákona. Podľa ústavného súdu v daných súvislostiach došlo k hrubému porušeniu volebného moratória v rozpore s čl. 30 ods. 11 volebného zákona. Ústavný súd však pripomína, že na rozdiel od prejednávanej veci v citovanom konaní boli tieto skutočnosti preukázané (z písomnej sťažnosti siedmich voličov adresovanej volebnej komisii, z čestného vyhlásenia, z výpovede sťažovateľa a svedkov) a nič nenasvedčuje tomu, že išlo o materiál, ktorý by voliči mali k dispozícii už počas volebnej kampane.

21. Ústavný súd (pre ilustráciu odlišnej intenzity namietaných skutočností) dopĺňa, že napr. v náleze č. k. PL. ÚS 13/2011-59 z 23. februára 2011 považoval za neprípustné ovplyvňovanie voličov, ku ktorému dochádza v čase volebného moratória, keď jeden z kandidátov (po tom, čo mu bolo znemožnené ďalej chodiť voliť so spoluobčanmi) celé popoludnie ukazoval voličom, koho majú voliť v predsieni volebnej miestnosti na vývesnej tabuli na vzorovom hlasovacom lístku, pričom táto predsieň bola spojená so samotnou volebnou miestnosťou pootvorenými dvermi. Predsedníčka, ako aj väčšina členov volebnej komisie videli a počuli, ako naliehali na rómskych voličov v predsieni, inštruovali na vzorovom lístku, koho majú voliť. Ústavný súd konštatoval, že za porušenie moratória a slobody volieb možno považovať predovšetkým také porušenia § 30 ods. 2 a § 30 ods. 11 volebného zákona, ktoré sa dejú pri volebnom úkone samom a môžu byť pozorované volebnou komisiou. V danom prípade tomu tak bolo, čo bolo tiež dôvodom, prečo členovia volebnej komisie (s jedinou výnimkou dcéry zvolenej starostky) zápisnicu o výsledku volieb nepodpísali.

22. Prezentovaný právny názor najvyššieho správneho súdu na objavenie kalendáríka za plentou tak ústavný súd nehodnotí ako arbitrárny, naopak, považuje ho za zodpovedajúci citovanej judikatúre ústavného súdu.

23. Sťažovateľ namieta aj arbitrárnosť záverov najvyššieho správneho súdu vzťahujúcich sa na skutočnosť vyplývajúcu z vykonaného dokazovania, a to sprievod voličov za hlasovaciu plentu bez splnenia zákonných podmienok na hlasovanie so sprievodom, navyše, keď tento sprievod vykonávali aj členovia okrskovej volebnej komisie.

24. Najvyšší správny súd v bode 39 a 40 napadnutého rozsudku vyhodnotil hlasovanie v sprievode inej osoby s odkazom na uznesenie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 51/2014 z 18. februára 2015 tak, že členom volebnej komisie neprináleží bez relevantných dôkazov spochybňovať prejav vôle voliča smerujúci k požiadavke na umožnenie hlasovania za asistencie inej osoby. V uvedenom prípade ide o ustálený názor vyplývajúci z jeho judikatúry (pozri aj napr. PL. ÚS 90/07, PL. ÚS 13/2011), ktorý ústavný súd ani v prejednávanej veci nespochybňuje.

25. Je pravdou, že z pohľadu sťažovateľa najvyšší správny súd v závere bodu 40 napadnutého rozsudku pomerne stručne reagoval na tvrdenia sťažovateľa o asistencii pri hlasovaní členmi okrskovej volebnej komisie len s odkazom na zodpovednosť predsedu okrskovej volebnej komisie a povinnosť jednoznačného preukázania porušenia zákona a vplyvu na priebeh a výsledok volieb.

26. Z § 24 ods. 6 zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) vyplýva, že osobou, ktorú má volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok (aj preto, že nemôže čítať alebo písať), právo vziať so sebou do osobitného priestoru na úpravu hlasovacích lístkov, nemôže byť člen okrskovej volebnej komisie. Samotné preukázanie porušenia tohto ustanovenia zákona o voľbách by však nebolo postačujúce a nebolo by spôsobilé spochybniť záver o potrebe preukázania vplyvu tohto porušenia na priebeh a výsledky volieb, ktorý (ako vyplýva z napadnutého rozsudku a ústavnej sťažnosti) nebol sťažovateľom ani tvrdený a o to menej preukázaný.

27. Nad rámec uvedeného ústavný súd pripomína, že dosiahnutie absolútneho súladu prípravy a priebehu volebného procesu so zákonom je prakticky neuskutočniteľné. Ak by sa nespokojnosť politických strán a hnutí, resp. nezávislých kandidátov zúčastnených na voľbách s volebnými

výsledkami prejavila vždy po voľbách iniciovaním konania pred ústavným súdom (teraz pred najvyšším správny súdom, pozn.), môže to viesť k spochybňovaniu parlamentnej demokracie a inštitútu volieb. Vyhlásenie volieb za neplatné, resp. zrušenie ich výsledku z dôvodu nepatrného porušenia ustanovení zákona o voľbách totiž vytvára možnosti pre vedomú manipuláciu s voľbami (obdobne PL. ÚS 51/2014, PL. ÚS 19/94). Zároveň možno konštatovať, že aj ak by najvyšší správny súd hodnotil svedecké výpovede týkajúce sa asistencie členov okrskovej volebnej komisie pri hlasovaní ako pravdivé, je zrejmé, že závažnosť tohto porušenia zákona o voľbách by bola podstatne menšia, ako tomu bolo napr. v kauze sp. zn. PL. ÚS 13/2011, keď ústavný súd považoval za obzvlášť hrubé porušenie ustanovení volebného zákona, keď pri úprave hlasovacích lístkov negramotným voličom asistoval kandidát na poslanca do obecného zastupiteľstva. Ústavný súd následne vyslovil, že ústavne konformný výklad § 32 volebného zákona v danej súvislosti vylučuje, aby voličovi, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre telesnú vadu alebo preto, že nemôže čítať alebo písať, pomáhal taký iný volič, ktorý sám je v prebiehajúcich voľbách v postavení kandidáta. Išlo by totiž o zrejmy rozpor záujmov medzi voličom odkázaným na pomoc inej osoby a voličom pomoc poskytujúcim s potenciálnymi dôsledkami porušenia základného práva slobodne voliť podľa čl. 30 ods. 1 ústavy.

28. Prezentovaný názor najvyššieho správneho súdu zodpovedajúci tomu, že v rámci konania o volebných sťažnostiach sa neuplatňuje teória tzv. absolútnych väd volebného procesu, t. j. takých porušení volebného zákona, ktoré by mali za následok automatické zrušenie volieb a vzhľadom na túto skutočnosť treba považovať všetky možné pochybenia a vady volebného procesu za relatívne a zvažovať, resp. zohľadňovať ich význam podľa ich vplyvu na výsledok volieb do zastupiteľského orgánu alebo na výsledok voľby konkrétneho kandidáta (obdobne PL. ÚS 16/2011), preto ústavný súd nepovažoval za arbitrárny.

29. V bode 44 najvyšší správny súd uzavrel, že sťažovateľ nepredložil relevantné dôkazy zakladajúce dôvodné podozrenie, že reálne došlo k porušeniu zákona v takom rozsahu, ktorý by mal aspoň potenciálny vplyv na volebný výsledok. Po vykonanom dokazovaní sťažovateľom tvrdené skutočnosti vyhodnotil buď ako vôbec nepreukazujúce porušenie volebného zákona, alebo ako také porušenia, ktorých charakter, intenzita a spôsob prejavu nemohli mať za následok záver o porušení volebného zákona, ktorý ovplyvnil dosiahnuté výsledky volieb do obecného zastupiteľstva.

30. K posúdeniu intenzity tvrdeného porušenia priebehu volieb tak najvyšší správny súd pristúpil len v tej časti, v ktorej mal za preukázané, že k určitému porušeniu došlo. Ústavný súd sa nestotožnil ani s námietkou sťažovateľa, že najvyšší správny súd od neho vyžadoval preukázanie reálnych následkov porušení spôsobujúcich ním tvrdenú nezákonnosť a neústavnosť priebehu volieb, keďže v zmysle judikatúry ústavného súdu a v súčasnosti najvyššieho správneho súdu ide o zásadu, na ktorej je založené volebné súdnictvo. V tejto súvislosti odkazuje na jednotlivé časti napadnutého rozsudku, v ktorých najvyšší správny súd správne pripomenul, že namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat, ale aj doložiť. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je povinnosťou toho, kto volebné pochybenie namieta, predložiť dôkazy na jej vyvrátenie. Vychádzajúc z toho, že overovanie volieb je založené na predpoklade objektívnej súvislosti medzi volebnou vadou a zložením zastupiteľského zboru alebo minimálne takej novej príčinnej súvislosti [princíp potenciálnej kauzality (mutatis mutandis PL. ÚS 7/2010)] a že túto možnú príčinnú súvislosť však

treba vykladať nie iba ako abstraktnú možnosť, ale treba ju v konaní riadne preukázať (PL. ÚS 16/2011), sa najvyšší správny súd zamerá na vyhodnotenie toho, či žalobné dôvody je možné overiť v rámci procesu dokazovania, ktorého výsledky by mali viesť k záveru, že spôsobujú volebnú vadu, dôsledkom ktorej je porušenie práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov. Na tento účel musia byť dôvody neústavnosti a nezákonnosti dostatočne konkrétne skutkovo vymedzené tak, aby bolo zrejmé, pravdivosť akej konkrétnej skutočnosti sa má v následnom konaní dokazovaním preverovať. Len všeobecné tvrdenie o tom, že vo voľbách došlo k nezákonnosti alebo ich výsledok je nesprávny, nie je totiž prístupné žiadnemu konkrétnemu dokazovaniu. Takéto tvrdenie by bolo možné dokazovať len tak, že by najvyšší správny súd v podstate zopakoval celý volebný proces.

31. Závety najvyššieho správneho súdu sú jasne čitateľné, postavené na adekvátnej interpretácii a následnej aplikácii príslušných ustanovení volebného zákona. V tomto kontexte záver najvyššieho správneho súdu o nedôvodnosti žaloby sťažovateľa na vyhlásenie voľby obecného zastupiteľstva obce [REDAKOVANÉ] je udržateľný a z hľadiska ochrany základných práv sťažovateľa akceptovateľný.

32. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu ako celku dospel k presvedčeniu, že toto nemá charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle, a je preto potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

33. K námietke porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru treba uviesť, že toto právo sa nevzťahuje na veci, ktoré vyplývajú z podstaty verejného práva, čo vylučuje jeho aplikáciu na volebné veci (KARPENSTEIN, U., MAYER, F. Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten. Kommentar. C. H. Beck, München 2015, s. 162, 17, Ferrazzini v. Taliansko, č. 44759/98, rozsudok Veľkej komory Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 7. 2001, body 24 – 31) (obdobne III. ÚS 261/2023, III. ÚS 263/2023).

34. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti týkajúcej sa námietky porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 3 a 4, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 31 a čl. 69 ods. 3 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu

35. Z koncepcie ústavnej sťažnosti a z v nej uvedenej argumentačnej formulácie jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ porušenie označených práv odvodzuje od porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie najvyšším správnym súdom.

36. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie aj tejto ďalšej časti ústavnej sťažnosti je nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomnej previazanosti použitej argumentácie.

37. Ústavný súd teda aj v tejto časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

38. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, o ktorých rozhodovanie je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu